

Een forse uitdaging, we moeten het samen doen

Nederland wil in tien jaar tijd 37.000 hectare bos aanplanten. Maar waar haal je het plantmateriaal vandaan? En zijn die boomsoorten voldoende voorhanden? “Nederlandse terreinbeheerders moeten tijdig hun behoeften aangeven, anders gaan anderen met de productiecapaciteit aan de haal.”

Vorige winter plantte Staatsbosbeheer bijna twee miljoen bomen aan en wil vanaf 2022 jaarlijks 500 ha. nieuw bos planten. De ontwikkeling van nieuw bos is onderdeel van de ‘Bossenstrategie’ (zie pag. 14). Het doel is om in tien jaar tijd 37.000 ha. nieuw bos aan te leggen. Dat is vier keer de stad Utrecht.

Ruggengraat

Lammert Kragt, teamleider Zaad en Plantsoen van Staatsbosbeheer, is verheugd over de massale boomplantactie. Jarenlang legden beleidsmakers de nadruk op natuurlijke verjonging. Nu komt bosbeheer en bosaanleg weer op de voorgrond te staan. Hij

“Inheems, autochtoon materiaal moet de ruggengraat zijn van nieuw aan te planten bos.”

die bomen ook een markt is. Zo’n bosstrategie is een prachtige ambitie, maar concrete afnamegaranties biedt de Nederlandse overheid nog niet afdoende.” Dat is anders in het buitenland. Zo sloot de Belgische overheid raamcontracten af met Vlaamse boomkwekers voor de levering van drie miljoen bomen voor de komende drie jaar. Ook Franse, Oostenrijkse en Duitse overheden hebben ambitieuze bosuitbreidingsplannen. De Nederlandse boomkwekerijsector die al grotendeels voor de export produceert, voelt dat. Als afnemers over de grens zekerheden bieden, richten Nederlandse kwekers zich op buitenlandse behoeften. “Anderen gaan dan met de Nederlandse productiecapaciteit aan de haal”, waarschuwt Wijnstra. Hij roept daarom Nederlandse terreineigenaren op zich tijdig uit te spreken over welke bomen ze willen hebben. “Maak een planning, dan kunnen boomkwekers daaraan voldoen.”

Om de druk op de zaadbehoefte te verlichten is het zaak om nieuwe opstanden te vinden, of zaadgaarden aan te leggen vindt Wijnstra. “Het liefst zou ik in een convenant vastleggen dat producerende en ontvangende partijen daar samen in investeren. En ook het CGN en Naktuinbouw moeten daar als toetsende en controlerende organisaties bij betrokken zijn.” Lammert Kragt is niet tegen het aanleggen van nieuwe zaadgaarden. Hij tekent wel aan dat het vijf tot tien jaar duurt voordat een zaadgaard in productie komt. “Ook vereist de aanleg van een kwalitatief goede zaadgaard zorgvuldigheid”. >>>

vindt het belangrijk om nieuw bos aan te leggen met goede bosbouwkundige selecties. Vooral ook met inheems, autochtoon plantmateriaal. “Dat materiaal heeft zich hier bewezen. Het is ziekteresistent, een aanwinst voor de biodiversiteit en klimaatbestendig. Inheems, autochtoon materiaal moet daarom de ruggengraat zijn van nieuw aan te planten bos.” Zomaar boomsoorten van elders uit bijvoorbeeld Zuid-Frankrijk in Nederland aanplanten, daar is Kragt geen voorstander van. “Ik snap de vakinteresse om dingen uit te proberen. Maar ik vind dat de wetenschap het fundament moet zijn.”

Schaarste

Volgens Kragt is er ruim voldoende bronmateriaal voor inheems, autochtoon materiaal en voor bosbouwkundige selecties. Dat bronmateriaal komt uit de genenbank in Roggebotzand (Oost-Flevoland). En daarnaast uit diverse zaadgaarden met bosbouwkundige selecties die Staatsbosbeheer beheert. Kragt houdt er rekening mee dat we oudere zaadgaarden op den duur moeten vervangen. Een zaadgaard gaat ongeveer 40 jaar mee. Van bomen waar belangstelling voor is oogst Staatsbosbeheer zaden uit Nederlandse opstanden. Denk daarbij aan bijvoorbeeld de droogteresistente *Abies alba* (gewone zilverspar). Na

controle en keuring door het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN) en Naktuinbouw komen ze in de Nederlandse rassenlijst.

André Wijnstra is voorzitter van de Cultuurgroep Bos- & Haagplantsoen van LTO. Hij ervaart wel schaarste aan bronmateriaal. “Voor 80% van de soorten die we nodig hebben is voldoende materiaal, stelt hij vast. “Er zijn tekorten voor onder andere kers, linde, wintereik, beuk en haagbeuk. Daar oogsten we onvoldoende zaden van.” Het oogsten van zaden uit de opstanden op locatie van deze soorten is duur en kost veel moeite. “Kwekers investeren daar alleen in als er voor

**“Terreineigenaren
maak een planning! Dan
kunnen boomkwekers
daaraan voldoen.”**

soorten. Onder de twee miljoen bomen die Staatsbosbeheer vorige winter aanplante, zaten ook bomen voor de houtteelt. Maar in bossen waar het accent ligt op natuur houdt Staatsbosbeheer vast aan de regel om alleen inheemse autochtone soorten toe te passen, die aansluiten bij de landschaps-ecologische context van het gebied.

Inmiddels zitten boomkwekerijbedrijven, de zaadhandel en Staatsbosbeheer met elkaar om tafel. Zij willen de zaadbeschikbaarheid bij Staatsbosbeheer en de zaadbehoefte in de markt beter op elkaar laten aansluiten. “Dat zijn goede gesprekken”, zeggen zowel Kragt als Wijnstra. Kragt: “We staan voor een forse uitdaging, maar ik heb er vertrouwen in. We moeten het samen doen.” ●

Mixen

Volgens Wijnstra wordt de druk op de beschikbare soorten al lager als er wat minder focus is op autochtoon materiaal. “Waarom niet iets meer bosbouwkundig materiaal aanplanten?”, stelt hij voor. “Dan hoeven we minder hout uit Wit-Rusland of Scandinavië

te halen. Die planken en balken kunnen we gebruiken in onze eigen circulaire economie. Een mix van soorten is van groot belang.” Als het gaat om bossen die naast natuur ook een functie hebben voor recreatie en productie kan Kragt zich prima vinden in het mixen van

Bossenstrategie: 150 miljoen bomen

Het huidige bosareaal in Nederland omvat 330.000 ha. Eind 2020 presenteerden het Ministerie van LNV en de provincies de ‘Bossenstrategie.’ In dit beleidsdocument staat de ambitie om in 2030 37.000 ha. bos bij te planten. Dat is 10% van het huidige bosgebied. Om de ambitie te verwezenlijken, zijn tot 2030 tussen de 50 en 150 miljoen jonge bomen nodig. Dit geven schattingen aan.

De voornaamste reden om bos aan te planten is het klimaat: bomen nemen CO₂ op en worden daarom als onderdeel van het klimaatbeleid gezien. Daarnaast spelen ook herstel van biodiversiteit, benutting van reproduceerbare grondstoffen en recreatie een rol.